

howest

hogeschool

Basis van onderzoek – Informatievaardigheden - Hoorcollege

Academiejaar 2019-2020

Team: Miet Craeynest (OLOD-verantwoordelijke), Helga Peeters,
Annemie Schepens

Inhoud

Informatievaardigheden: Huh?!

Hoofdstuk 2. Soorten informatiebronnen

Hoofdstuk 3. Refereren en plagiaat

- En verder:

Hoofdstuk 4. Wanneer is een publicatie wetenschappelijk?

Hoofdstuk 5. Zoeken van informatie op het internet

Hoofdstuk 6. Beoordelen van websites

Hoofdstuk 7. Zoeken in bibliografische databanken

Hoofdstuk 8. Lezen van een wetenschappelijke publicatie

Praktisch

- Syllabus
- 1 hoorcollege + 2 oefencolleges
 - Interactief! Nadruk op vaardigheden → oefeningen!!
- Open boek en schriftelijk examen
 - Eigen laptop
 - Studiewijzer op Leho en toetsen + oefencolleges: voorbeeldexamenvragen
 - 5 van de 20 punten van Basis van onderzoek

Oefencolleges – Flipping the classroom

- Oefencollege 1:

Voorbereiding: Lezen syllabus hoofdstukken 4 en 6 (uitz. Oefeningen)

- Opdracht 1. Beoordelen wetenschappelijkheid van publicaties
- Opdracht 2. Beoordelen van websites

- Oefencollege 2:

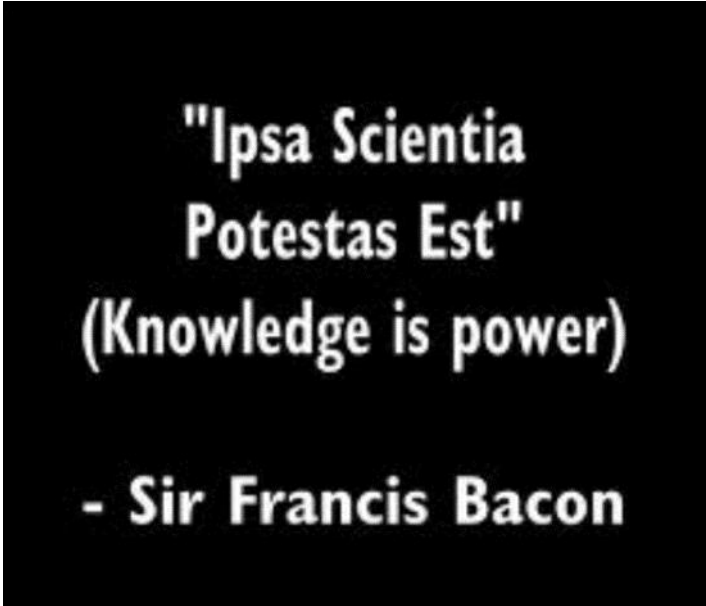
Lezen syllabus hoofdstukken 7 en 8 (uitz. Oefeningen)

- Opdracht 1. Informatie opzoeken
- Opdracht 2. Wetenschappelijke publicaties lezen

1. Informatievaardigheden: Huh...?!

- 1.1 De behoefte aan informatie

- ‘Kennis is macht’

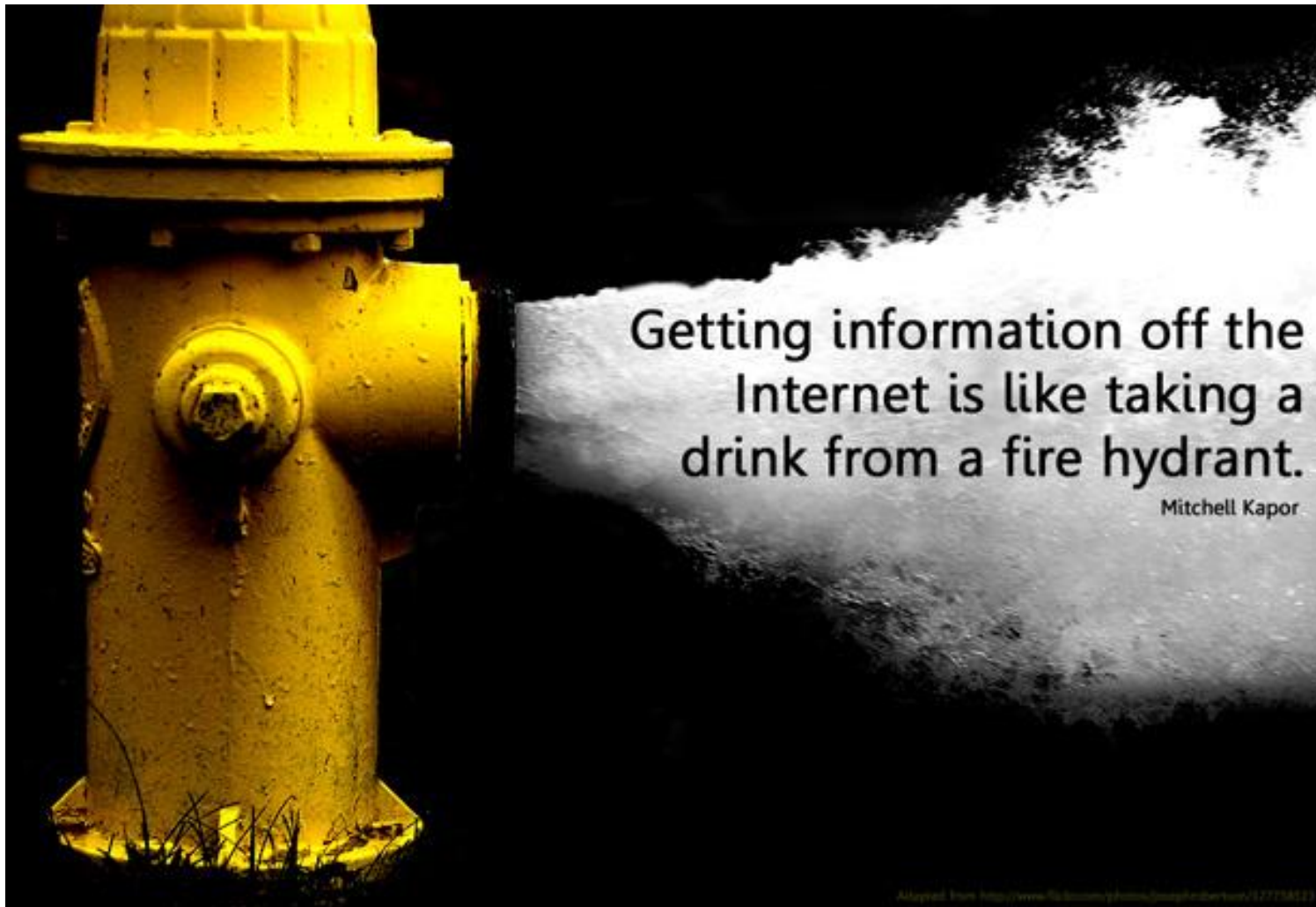
**"Ipsa Scientia
Potestas Est"
(Knowledge is power)**

- Sir Francis Bacon

- Kennismaatschappij

- Integratie en manipulatie van informatie
 - Politieke, economische en culturele activiteit
 - Levenslang informatie verwerven en verwerken

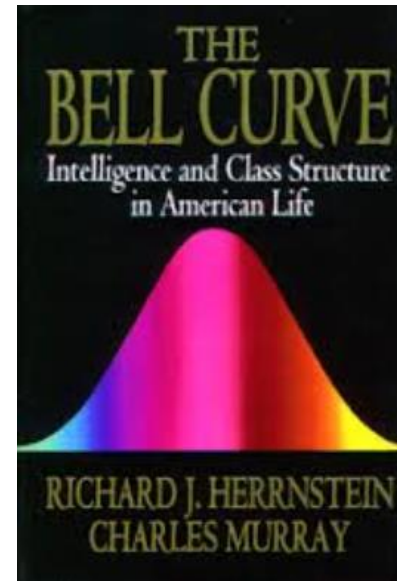
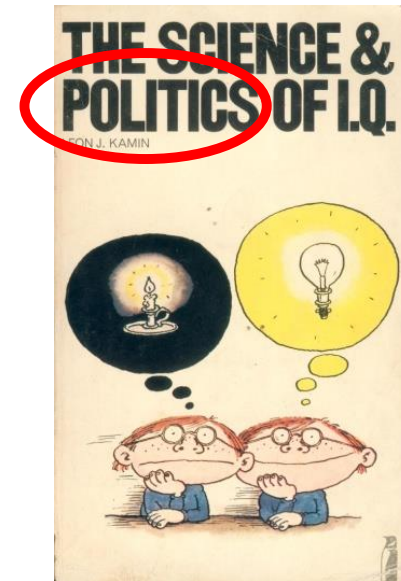
- 1.1 De behoefte aan informatie
- 1.2 De 'overload' aan informatie

- 1.1 De behoefte aan informatie
- 1.2 De 'overload' aan informatie
- 1.3 De kwaliteit van informatie

– **Vb 1: De 'Burt'-fraude**

- Sir Cyril Burt (1883-1971)
- Erfelijkheid van intelligentie
- Onderzoek bij eenenige tweelingen
- Leon Kamin (1974)
 - Stelde vast sterke en standvastige correlaties onmogelijk
 - » 15 paren: correlatie van 0.77
 - » 21 paren: correlatie van 0.771
 - » 'meer dan 30 paren': correlatie van 0.771
 - » 42 paren: correlatie van 0.778
 - » 53 paren: correlatie van 0.771
 - Geen vermelding van hoe, waar, wanneer data werden verzameld
 - 'Medewerkers' die nooit hebben bestaan...

- Controversieel boek *The Bell Curve* (1994) → tot op vandaag actueel!

Nobelprijswinnaar choqueert weer met racistische commentaar

DNA-pionier James Watson: 'Afrikanen zijn minder intelligent dan westerlingen'

Nobelprijswinnaar en DNA-pionier James Watson mag dan gelden als een van de groten van de wetenschap, hij is zo mogelijk even bekend voor zijn controversiële uitspraken over genetica. Nu zorgt hij weer voor een rel met de uitspraak dat Afrikanen genetisch minder intelligent zijn dan westerlingen.

DOOR NATHALIE CARPENTIER

BRUSSEL • Een ongefundeerde, grove en lang achterhaalde stelling, reageren collega's. 'Dat uit die testen ook blijkt dat Chinezen slimmer zijn dan blanken hoor je nooit in deze discussie.'

Behalve als éminence grise van de genetica voor zijn aandeel in de ontdekking van de dubbele helixstructuur van DNA in 1953, staat Watson ook bekend als "enfant terrible" van de wetenschap. In 1990 schreef het vermaarde wetenschappelijke blad *Science* al dat "velen in de wetenschappelijke wereld Watson lang beschouwden als een bruto en dat zijn collega's collectief hun adem lijken in te houden als hij weer eens zijn boekje te buiten gaat".

Het lijstje schokkende uitspraken van de man over politiek, seksualiteit en rassen is dan ook stilaan aanzienlijk. Zo zei hij enkele jaren geleden dat een vrouw het recht zou moeten hebben haar ongeboren kind te aborteren als testen zouden uitwijzen dat het homoseksueel was. Hij heeft ook een verband gesuggereerd tussen huidskleur en libido, pleitte voor genetische screening en engineering met de idee dat 'stompzinnigheid' daardoor op een dag uit de wereld zou zijn geholpen, aldus *The Independent*.

Dit keer jaagt hij antiracismebewegingen tegen zich in het harnas door opnieuw olie op een oud - en voor de meesten al lang geblust - vuur te gooien. In *The Sunday Times* zei Watson dat hij de toekomst voor Afrika hoe langer hoe somberder inziet omdat "ons hele sociaal beleid

gebaseerd is op het feit dat hun intelligentie dezelfde is als de onze, terwijl alle testen uitwijzen dat dat niet zo is".

Omgevingsfactoren

Krasse uitspraken die vergelijkbaar zijn met de rel die het boek *The Bell Curve* veroorzaakte. De aartsconservatieve auteurs betoogden toen dat de verschillen in IQ-scores tussen verschillende rassen aangeboren biologische verschillen reflecteerden. Vermaarde onderzoekers naar genetica en intelligentie, zoals de Brit Robert Plomin, schreven later in *Nature* te betoogen dat de objectieve kennis over de erfelijkheid van intelligentie stevast wordt overschaduwd door dat racistische verleden.

"*The Bell Curve* raakt nauwelijks geneti-

sche bewijzen aan", zei Plomin daar enige tijd geleden over aan *De Morgen*. "Zo'n rechts politiek beleid vloeit daar niet noodzakelijk uit voort. Je zou trouwens net het omgekeerde van hun beweringen kunnen betogen. Over intelligentie en genetica bestaat wel een consensus. Verschillen in intelligentie tussen mensen hangen gemiddeld even sterk af van genetische als van omgevingsfactoren. Het is een subtiel samenspel van aanleg en opvoeding."

Data uit het menselijke genoomproject hebben overigens al herhaaldelijk aangetoond dat de genetische verschillen binnen één ras groter zijn dan die tussen verschillende rassen. Professor Steven Rose, lid van de Society for Social Responsibility in Science zei: "Dit is Watson op zijn grofst. Als hij de literatuur daarover zou kennen, zou hij weten dat hij wetenschappelijk zwaar over de schreef gaat, laat staan op sociaal en politiek vlak."

Geen genetische grond

"Er is geen genetische grond voor de uitspraken van Watson", reageert ook professor en geneticus Jean-Jacques Cassiman (KU Leuven). "Afhankelijk van wie en wat je test met intelligentietesten zul je een ander resultaat bekomen. Als je tests die specifiek ontwikkeld zijn voor de westerse bevolking toepast bij Afrikanen die een sociaaleconomische achterstand hebben en minder onderwijs hebben genoten, is het logisch dat ze minder sterk uit die testen komen. Dat heeft niets te maken met een mindere aanleg. Het enige wat zulke testen bevestigen, is dat er een sociaaleconomisch probleem is in Afrika."

"Het gaat in essentie over het samenspel tussen omgeving en erfelijkheid, je kunt die niet loskoppelen." En, voegt Cassiman er lachend aan toe, "dat uit die testen ook blijkt dat Chinezen slimmer zijn dan blanken hoor je nooit in deze hele discussie."

FOTO BLOMBERG

■ James Watson zei in een Britse krant dat hij de toekomst voor Afrika hoe langer hoe somberder inziet omdat "ons hele sociale beleid gebaseerd is op het feit dat hun intelligentie dezelfde is als de onze, terwijl alle testen uitwijzen dat dat niet zo is".

- **Vb 3: Het 'Data Driven'-schandaal**

! Het artikel staat nog steeds op website van (kwaliteitskrant!) *De Standaard*!!

http://www.standaard.be/cnt/dmf20100608_125

HOME > NIEUWS > BINNENLAND

Open Vld-kiezers hebben meeste en beste seks

09/06/2010 om 00:00 door bvb | Bron: belga

G+ Tweet Delen

Mail Print Reageer

f t i g+

MEEST RECENT • MEEST

1. 'Als alles goed gaa
2. Twee doden bij on
3. Waarom wegmark
4. 'Zuid-Europese m
5. Ook Vlaanderen k

Foto: rr

Open Vld-kiezers hebben het meeste en de beste seks. Sp.a- en Groen!-kiezers doen het het minst, maar de groene kiezers masturberen dan weer het vaakst.

Dat zijn de resultaten van een opmerkelijke studie door onderzoeksbureau Data Driven, dat in een telefonische enquête bij 2.000 stemgerechtigde Vlamingen het verband tussen politieke voorkeur en seksualiteit onderzocht.

Open Vld-kiezers doen het naar eigen zeggen 7,4 keer per maand, gevolgd door Lijst Dedecker (7,2 keer per maand) en N-VA (7 keer per maand). Linkse kiezers zijn minder actief tussen de lakens: sp.a-stemmers houden het bij 6 keer per

→ Dus: er is nood aan houvast, richtlijnen:
wat is betrouwbare, kwaliteitsvolle
informatie, waar is die informatie te vinden?

2. Soorten informatiebronnen

Verschillende indelingen

- Geschreven versus ongeschreven
- Inhoudelijke indeling
- Primair, secundair of tertiair
- Witte, grijze of zwarte literatuur

- **Geschreven versus ongeschreven bronnen**
 - *Voorbeelden?*

- Geschreven versus ongeschreven bronnen

- **Inhoudelijke indeling**

- Kranten

Ter info: **Gratis** toegang tot Vlaamse kranten en wetenschappelijke tijdschriften via Howest bibliotheek!!

- Tijdschriften

- Algemene tijdschriften
 - Populairwetenschappelijke tijdschriften
 - Wetenschappelijke tijdschriften

Journal of Child Psychology and Psychiatry 48:1 (2007), pp 45–52

doi:10.1111/j.1469-7610.2006.01657.x

The effects of maternal social phobia on mother–infant interactions and infant social responsiveness

Lynne Murray, Peter Cooper, Cathy Creswell, Elizabeth Schofield, and Caroline Sack

Winnicott Research Unit, School of Psychology, University of Reading, UK

Background: Social phobia aggregates in families. The genetic contribution to intergenerational transmission is modest, and parenting is considered important. Research on the effects of social phobia on parenting has been subject to problems of small sample size, heterogeneity of samples and lack of specificity of observational frameworks. We addressed these problems in the current study. **Methods:** We assessed mothers with social phobia ($N = 84$) and control mothers ($N = 89$) at 10 weeks in face-to-face interactions with their infants, and during a social challenge, namely, engaging with a stranger. We also assessed mothers with generalised anxiety disorder (GAD) ($N = 50$). We examined the contribution to infant social responsiveness of early infant characteristics (neonatal irritability), as well as maternal behaviour. **Results:** Mothers with social phobia were no less sensitive to their infants during face-to-face interactions than control mothers, but when interacting with the stranger they appeared more anxious, engaged less with the stranger themselves, and were less encouraging of the infant's interaction with the stranger; infants of index mothers also showed reduced social responsiveness to the stranger. These differences did not apply to mothers with GAD and their infants. Regression analyses showed that the reduction in social responsiveness in infants of mothers with social phobia was predicted by neonatal irritability and the degree to which the mother encouraged the infant to interact with the stranger. **Conclusions:** Mothers with social phobia show specific parenting difficulties, and their infants show early signs of reduced social responsiveness that are related to both individual infant differences and a lack of maternal encouragement to engage in social interactions. **Keywords:** Anxiety, social phobia, parenting, mother–infant interactions, irritability. **Abbreviations:** GAD: generalised anxiety disorder.

Bibliotheekcatalogi: bib.howest.be

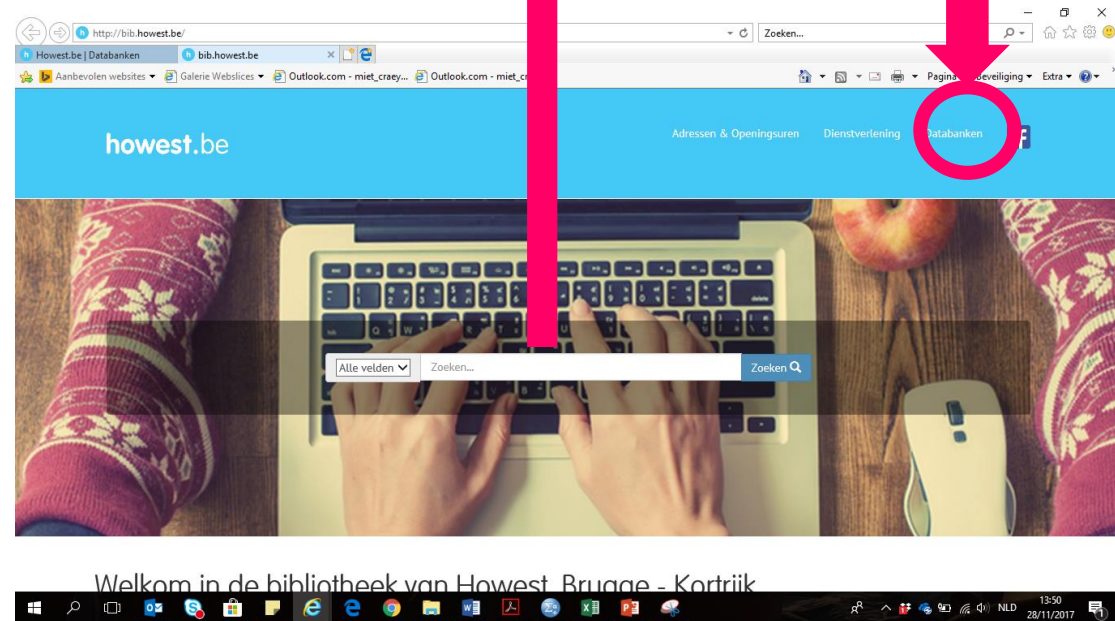
- **Algemene zoekbalk:**

- Voor boeken, tijdschriften, bachelorproeven...
- ... *DIE IN DE HOWEST-BIB LIGGEN*

- **Databanken** (rechts boven)

- Voor wetenschappelijke publicaties (boeken, artikels,...) die *ERGENS* zijn verschenen

- **Specifieke databanken:**

- **Google Scholar**

- Tijdschriften + boeken
- **!! Meer pdf's (full text)**
VIA DE HOWEST-SITE!!

- **Academic Search Ultimate**

- Vooral full text!

- **SpringerLink:**

- Tijdschriften + boeken
- Engelstalig + Nederlandstalig
- Specifieker zoeken
via Advanced Search

- **Elsevier Science Direct:**

- Tijdschriften
- Engelstalig
- Specifieker zoeken via
Advanced Search
- + ook 'in press'
- + ook related articles

Databanken raadplegen

Je vindt onze volledige databanken-collectie door in het zoekbalkje van [onze catalogus](#) de correcte naam van de databank in te voeren of door op diezelfde homepage onderaan te klikken op 'Databanken'. Zoals je ziet hebben we er bijna 150.

Daarom schetsen we hier een overzichtje van de belangrijkste, populairste en hoogst aangeschreven databanken uit onze collectie.

De databanken linken door naar de catalogus; daar klik je bij URL nog eens op 'database'.

- [Academic Search Ultimate](#) - algemeen wetenschappelijk met vooral full text artikels
- [ADIOV](#) - bibliografisch overzicht van alles wat verschijnt over Onderwijs. Is dus niet full-text maar zet je perfect op weg om te vinden wat je zoekt!
- [Apache.be](#) - Apache schrijft wat politici niet willen lezen, kranten niet mogen schrijven maar wat iedereen zou moeten weten. De autonome redactie brengt onthullende en actuele onderzoeksjournalistiek.
- [Arts Premium Collection](#) - Fulltext databank van ProQuest over Architectuur, Kunst, Design, Humanities, Film/Screen Studies, Muziek, Performing Arts, en meer!
- [Business Source Ultimate](#) - overvloed aan artikels over economie, financiën, marketing, het zakenleven...
- [BusinezzLink](#) - Dé online kennisbank voor professionals. Of het nu gaat om managementvaardigheden, vergadertechnieken, het maken van presentaties, persoonlijke ontwikkeling, solliciteren, verandermanagement, leidinggeven, of interim management...
- [CINAHL with Full Text](#) - perfect voor gezondheid en verpleegkunde
- [Coachlink](#) - Via Coachlink heb je online toegang tot artikelen en boeken over coaching en persoonlijke ontwikkeling. Ze zijn doorzoekbaar op thema, methode, techniek, instrument, coachingstype, coachingsonderwerp en coachfase.
- [Communication and Mass Media Complete](#) - full text artikels over communicatie, media, journalistiek,...
- [EBooks](#): meer dan 180.000 recente eBooks voor alle opleidingen! Hierbij ook een 500-tal in het Nederlands.
- [Elsevier ScienceDirect](#) - multidisciplinaire databank met 1.800 tijdschriften, waarvan ruim 1.000 met full text toegang (perfect voor BLT!)
- [Google Scholar](#) - dé zoekmachine voor wetenschappelijke informatie op het web, is dankzij SFX in staat om in al onze databanken te zoeken! Dus wanneer je in Google Scholar SFX ziet staan heb je zeker beet!
- [GoPress](#) - dé persdatabank, hier kan je zoeken in de belangrijkste Vlaamse kranten en magazines vb. De Standaard, De Morgen, Het Nieuwsblad, De Knack, Humo, Trends, Flair, Sport Magazine, ja zelfs De Joepie ... Zeker eens het onderdeelje 'Kiosk' checken! De eerste keer moet je je registreren met je e-mailadres en wachtwoord van Howest. Let wel, GoPress heeft twee dagen vertraging, maw. de krant van vandaag kan je pas overmorgen inkijken.

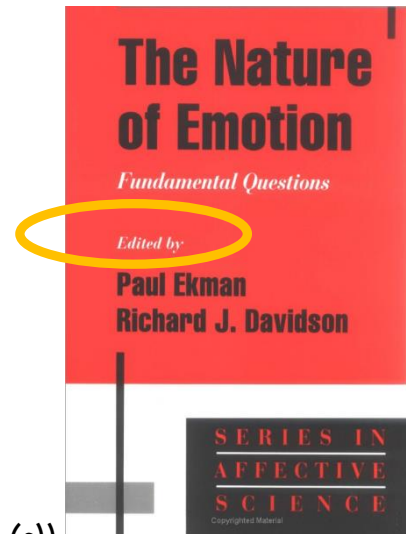
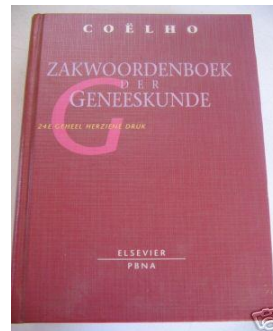
- Geschreven versus ongeschreven bronnen

- **Inhoudelijke indeling**

- Kranten
- Tijdschriften

- **Boeken**

- Naslagwerken
- Handboeken en studieboeken
- Geredigeerde boeken
 - Redactie (Red.) (Engels: *Editor(s)*; (*Ed.(s)*)
 - Verschillende hoofdstukken , geschreven door verschillende exper

Contributors	xiii
Introduction	3
Question 1: Are There Basic Emotions?	5
James R. Averill: In the Eyes of the Beholder	7
Paul Ekman: All Emotions Are Basic	15
Jaak Panksepp: The Basics of Basic Emotion	20
Klaus R. Scherer: Toward a Concept of "Modal Emotions"	25
Richard A. Shweder: "You're Not Sick, You're Just in Love": Emotion as an Interpretive System	32
Paul Ekman and Richard J. Davidson: Afterword	45

- **Monografieën**

- Eén (of meerdere auteurs)
- Eén thema

- Boeken op het internet

- (Gepubliceerde) proefschriften of dissertaties ('doctoraten')

- **Opgelet met bachelor- en masterproeven!!**

- Geschreven versus ongeschreven bronnen
- Inhoudelijke indeling
- **Primaire, secondaire of tertiaire bron**
 - = 'Uit de hoeveelste hand verkregen'
 - Baseer je zoveel mogelijk op primaire bronnen!!
 - **Primair:**
 - Uit de eerste hand verkregen (Auteur = onderzoeker zelf)
 - Vb: je verwijst naar Raes et al. (2001) → Raes in referentielijst opnemen.
 - **Secundair:**
 - Uit de tweede hand verkregen (Auteur vat de bevindingen van een andere auteur samen)
 - *Gevaar voor foutieve interpretatie!!*
 - Vb: je verwijst naar Raes et al. (geciteerd in Hendrickx, 2013) → Hendrickx (2013) in referentielijst opnemen, *maar niet Raes et al. (2001).*
 - **(Tertiair:)**
 - Vat primaire en secondaire bronnen samen
 - Vb: referentielijst

3. Refereren en plagiaat

- Je kan niet zomaar informatie overnemen zonder verwijzing naar de eigenlijke auteur
- Niet verwijzen naar bron = plagiaat of 'intellectuele diefstal' en strafbaar
- Verwijzen naar bron = refereren = aan bronvermelding doen
- Document van Universiteit van Tilburg over plagiaat op leho

Plagiaat

Dit is de tekst van de online cursus “Plagiaat” van de Universiteit van Tilburg. Je vindt deze op <http://www.uvt.nl/diensten/bibliotheek/instructie/plagiaat/>

Plagiaat: diefstal van intellectueel eigendom

Welkom bij "Plagiaat: diefstal van intellectueel eigendom", een educatieve website om je te helpen je begrip over plagiaat te vergroten.

Wat is plagiaat?

Plagiëren is het gebruik van woorden, zinnen of ideeën van anderen als zijnde van jezelf zonder juiste vermelding van de oorspronkelijke bron. Knippen en plakken is zo makkelijk dat veel mensen plagiaat plegen zonder het zich te realiseren.

Je pleegt plagiaat als je:

3. Refereren en plagiaat

- Verschillende systemen om te refereren naar bronnen
- Binnen de psychologie: **APA-richtlijnen** (*American Psychological Association*)
 - Er zijn richtlijnen voor het gebruik van komma's, punten, cursivering en hoofdletters e.d. bij het verwijzen naar bronnen
 - Ook richtlijnen voor de opmaak van tabellen en figuren

Tabel 1

Overzicht van de gemiddelden (M) en standaarddeviaties (SD) van de experimentele en controlegroep, geordend volgens geslacht, op de verschillende motivatiesubschalen

	Controlegroep				Experimentele groep			
	Mannen		Vrouwen		Mannen		Vrouwen	
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
Autonome motivatie	2.26 ^a	0.96	2.25	0.89	2.45 ^a	0.75	2.47	0.23
Gecontroleerde motivatie	1.96	0.98	1.92	0.75	1.92	0.84	1.90	0.66
Amotivatie	1.10 ^b	0.76	1.09	0.88	1.13 ^{b, c}	0.64	1.26 ^c	0.06

^{a, b} $p < .05$

^c $p < .01$

3. Refereren en plagiaat

- Hoe refereren?
 - In je tekst zelf
 - Achteraan in een referentielijst
- APA-handleiding van de Universiteit van Tilburg (2014) = zesde editie (zevende editie verschijnt in oktober 2019)

APA handleiding

Library and IT Services

Bronvermelding volgens de richtlijnen van de APA

H A N D L E I D I N G

INHOUDSOPGAVE

1	VERWIJZINGEN IN DE TEKST	3
1.1	Een of twee auteurs	3
1.2	Drie, vier of vijf auteurs	3
1.3	Zes of meer auteurs	4
1.4	Meerdere werken van verschillende auteurs	4
1.5	Meerdere werken van dezelfde auteur	4
1.6	Auteurs met dezelfde achternaam	4
1.7	Een werk met organisatie als auteur	4
1.8	Een werk met een anonieme auteur	5
1.9	Een werk met een onbekende auteur	5
1.10	Een werk met een onbekend publicatiejaar	5
1.11	Een specifiek onderdeel van een bron	5
1.12	Een volledige website of webpagina	5
1.13	Webcontent / Webdocument	6
1.14	Persoonlijke communicatie	6
1.15	Verwijzingen in tekst tussen haakjes	6
1.16	Een secundaire bron (indirect verwijzen)	6
2	LETTERLIJKE CITATEN	7
2.1	Opmaak van letterlijke citaten	7
2.1.1	Korte citaten	7
2.1.2	Lange citaten	7
2.2	Webcontent zonder paginering	7
2.3	Toegestane veranderingen aan citaten	8
2.4	Overnemen van een afbeelding (figuur) uit een andere bron	8
2.4.1	Verwijzing in de tekst	9
2.4.2	Bronvermelding in het figuuronderschrift	9
2.4.3	Referentie in de literatuurlijst	11
2.5	Overnemen van een tabel uit een andere bron	11
2.5.1	Verwijzing in de tekst	11
2.5.2	Bronvermelding in het tabelonderschrift	11
2.5.3	Referentie in de literatuurlijst	12
3	DE LITERATUURLIJST	13
3.1	Samenstelling van de literatuurlijst	13
3.2	Afkortingen	13
3.3	Volgorde van de referenties	13
3.4	Componenten van referenties	14
3.4.1	Auteur	14
3.4.2	Publicatiedatum	15
3.4.3	Titel	15
3.4.4	Publicatie-informatie	16
3.5	Digitale bronnen	17
3.5.1	De Digital Object Identifier	17
3.5.2	Opmaak van referenties naar digitale bronnen: DOI's en URL's	18

De literatuurlijst

- = referentielijst of bibliografie
- Staat achteraan een document waarin naar bronnen wordt verwezen
- De referenties of bronnen worden in alfabetische volgorde op **achternaam** van de eerste auteur in de lijst opgenomen.
- Let op: de volgorde van de namen binnen een referentie **nooooooooit** veranderen!

- Banse, R., Seise, J., & Zerbes, N. (2001). Implicit attitudes towards homosexuality: Reliability, validity, and controllability of the IAT. *Zeitschrift für Experimentelle Psychologie*, 48, 145-160.
- Cohen, J., & Cohen, P. (1983). *Applied Multiple Regression Correlation Analysis for the Behavioral Sciences*. (2nd Edition). Hillsdale, N.J.: Lawrence Erlbaum Associates.
- De Houwer, J. (2001). A structural and process analysis of the Implicit Association Test. *Journal of Experimental Social Psychology*, 37, 443-451.
- De Houwer, J. (2002). The implicit association test as a tool for studying dysfunctional associations in psychopathology: Strengths and limitations. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, 33, 115-133.
- De Houwer, J. (2003b). A structural analysis of indirect measures of attitudes. In J. Musch & K.C. Klauer (Eds.), *The Psychology of Evaluation: Affective Processes in Cognition and Emotion* (pp. 219-244). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- De Houwer, J. (2003b). The extrinsic affective Simon task. *Experimental Psychology*, 50, 77-85.
- De Houwer, J. (in press). Comparing measures of attitudes at the procedural and functional level. In R. Petty, R. H. Fazio, & P. Brinol (Eds.), *Attitudes: Insights from the new implicit measures*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- De Houwer, J. & De Bruycker, E. (2005a). Differences in implicit attitudes toward meat and vegetables in vegetarians and omnivores. Manuscript submitted for publication.

- Tijdschriftartikel – 4.1 tot 4.5

Prophet, B., & Hodson, D. (1988). The science of common things: A case study in social control. *History of Education*, 17, 131-147.

Robertson, E. B., Ladewig, B. H., Strickland, M. P., & Boschung, M. D. (1987). Enhancement of self-esteem through the use of computer-assisted instruction. *Journal of Educational Research*, 80, 314-316.

Wolters, F. J. M. (1986). Voorspellingen van uitgeverijen over de effecten van onderwijspakketten economie voor MAVO. *Tijdschrift voor Onderwijsresearch*, 11, 293-300.

- Titel *artikel*: recht
- Titel en volumenummer *tijdschrift*: cursief
- Opgelet bij meer dan 7 auteurs: '...' tussen

- Tijdschriftartikel – 4.1 tot 4.5

Steeds meer een **DOI-code** (Digital Object Identifier, uniek nummer) bij elk artikel vermelden

Dierich-Hirche, J., Bottel, L., Bieleveld, M., Steinbüchel, T., Kehyayan, A., Dieris, B., & te Wildt, B. (2017). Media use and internet addiction in adult depression: A case control study. *Computers in Human Behavior*, 68, 96–103.
doi.org/10.1016/j.chb.2016.11.016

Kim, J. W., Magnusen, M., & Lee, H.-W. (2017). Existence of Mixed Emotions During Consumption of a Sporting Event: A Real-Time Measure Approach. *Journal of Sport Management*, 31(4), 360–373. doi.org/10.1123/jsm.2016-0215

- **Titel artikel: recht**
- **Titel en volumenummer tijdschrift: cursief**
- **Opgelet bij meer dan 7 auteurs: ‘...’ tussen**

- **Boeken – 4.6 tot 4.12**

Lewis, M. (1982). *Clinical aspects of child development: An introductory synthesis of developmental concepts and clinical experience* (2nd ed.). Philadelphia: Lea & Febiger.

Hermans, H. J. M., Hermans-Jansen, E., & Gilst, W. van. (1985). *De grondmotieven van het menselijk bestaan: Hun expressie in het persoonlijk waarderingsleven*. Lisse, Nederland: Swets en Zeitlinger.

- **Titel van het boek: cursief**
- **Stad van de uitgeverij (indien buiten de VS ook land vermelden); dubbel punt; naam van de uitgeverij**

- **Hoofdstuk uit een geredigeerd boek – 4.12**

- **Geredigeerd boek in zijn geheel**

Rutman, L. (Ed.). (1984). *Evaluation research methods: A basic guide* (2nd ed.). Beverly Hills, CA: Sage.

- **Hoofdstuk uit een geredigeerd boek**

Ostwald, P. F., & Murry, T. (1985). The communicative and diagnostic significance of infant sounds. In B. M. Lester en C. F. Z. Boukydis (Eds.), *Infant crying: Theoretical and research perspectives* (pp.139-158). New York: Plenum.

- ! Let op: **omkering** volgorde auteurs van volledig boek en géén **komma** tussen 2 auteus!

- Paginanummers met 'pp'

- **Elektronische bronnen**

Suler, J. (1999). *The psychology of cyberspace*. Verkregen op 7 januari 2012, op <http://www.rider.edu/users/suler/psycyber/psycyber.html>

GVU's 8th WWW user survey. (n.d.). Verkregen op 8 augustus 2011, op <http://www.cc.gatech.edu/gvu/usersurveys/survey1997-10/>

OPGELET: Verwijs enkel naar elektronische bronnen als de info **NIET** “op papier” **BESTAAT!!**

→ **TIP:** dan zie je geen volume- of paginanummer

→ = eerder uitzonderlijk

! Sommige tijdschriften bestaan tegenwoordig enkel nog online. Ook DAN verwijzen naar tijdschrift en DOI-code maar niet naar URL.

Colofon

Rapportnummer	PUB/09-3
ISBN	978-90-79589-08-1
Verschenen	September 2009
Druk	eerste
Titel	Energiedrankgebruik door adolescenten. Effecten op gezondheid en leerprestaties
Auteurs	M.C.E. Kools
Begeleider	dr. K.N.J. Burger, sectie Endocrinologie en Metabolisme, departement Biologie, Universiteit Utrecht
Projectcoördinator	drs. J. van Winden, Kennispunt Bètawetenschappen, Universiteit Utrecht
Opdrachtgever	Rembrandt College Veenendaal
Projectnummer	KPB/911
Uitgever	Kennispunt Bètawetenschappen, Universiteit Utrecht Sorbonnelaan 16, 3584 CA Utrecht. tel. 030-253 7363 www.uu.nl/beta/kennispunt
Covertekening	Marijke Kools
Copyright	Het is niet toegestaan (gedeelten van) deze uitgave te vermenigvuldigen door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook. Overname van gedeelten van de tekst, mits met bronvermelding, is wel toegestaan. Toezending van een bewijsexemplaar wordt zeer op prijs gesteld.

Kools, M. C. E. (2009). *Energiegebruik door adolescenten. Effecten op gezondheid en leerprestaties*. (Rapport uitgegeven door Kennispunt Bètawetenschappen, Universiteit Utrecht). Geraadpleegd op <http://igitur-archive.library.uu.nl/kennispunt/2010-0127-200134/PUB0903-energiedrankjes.pdf>

Voorbeelden van referenties in APA-handleiding

4	Voorbeelden van referenties	24
4.1	Een tijdschriftartikel met DOI	24
4.2	Een tijdschriftartikel zonder DOI	24
4.3	Een tijdschriftartikel, online voorpublicatie	24
4.4	Een tijdschriftartikel, ter perse gegaan	25
4.5	Een tijdschriftartikel, meer dan zeven auteurs	25
4.6	Een gedrukt boek	25
4.7	Een digitale versie van een gedrukt boek, met DOI	26
4.8	Een digitale versie van een gedrukt boek, zonder DOI	26
4.9	Een boek, alleen verschenen in digitale vorm, zonder DOI	26
4.10	Een gedrukt boek, latere of herziene editie	26
4.11	Een geredigeerd boek	27
4.12	Een hoofdstuk in een geredigeerd boek	27
4.13	Een artikel in een magazine	28
4.14	Een krantenartikel	28
4.15	Een lemma uit een gedrukt naslagwerk	28
4.16	Een lemma uit een online naslagwerk	29
4.17	Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM)	29
4.18	Een conference paper, gepubliceerd in proceedings in boekvorm	29
4.19	Een conference paper, gepubliceerd in proceedings die periodiek verschijnen	30
4.20	Een proefschrift/master thesis	30
4.21	Een jaarverslag	30
4.22	Een rapport	31
4.23	Een working paper/discussion paper	31
4.24	Een preprint/postprint	31
4.25	Een dataset	32
4.26	Een lemma uit Wikipedia	32
4.27	Een post op een forum	32
4.28	Een blog post/comment	32
4.29	Een post (en andere informatie) op Facebook	33
4.30	Een tweet	34
4.31	Een webpagina/webdocument	34
4.32	Een filmpje op YouTube	35
4.33	Een app	35
4.34	Een plaatje/foto van het web	35

APA handleiding

Library and IT Services

Bronvermelding volgens de richtlijnen van de APA

H A N D L E I D I N G

INHOUDSOPGAVE

1	VERWIJZINGEN IN DE TEKST	3
1.1	Een of twee auteurs	3
1.2	Drie, vier of vijf auteurs	3
1.3	Zes of meer auteurs	4
1.4	Meerdere werken van verschillende auteurs	4
1.5	Meerdere werken van dezelfde auteur	4
1.6	Auteurs met dezelfde achternaam	4
1.7	Een werk met organisatie als auteur	4
1.8	Een werk met een anonieme auteur	5
1.9	Een werk met een onbekende auteur	5
1.10	Een werk met een onbekend publicatiejaar	5
1.11	Een specifiek onderdeel van een bron	5
1.12	Een volledige website of webpagina	5
1.13	Webcontent / Webdocument	6
1.14	Persoonlijke communicatie	6
1.15	Verwijzingen in tekst tussen haakjes	6
1.16	Een secundaire bron (indirect verwijzen)	6
2	LETTERLIJKE CITATEN	7
2.1	Opmaak van letterlijke citaten	7
2.1.1	Korte citaten	7
2.1.2	Lange citaten	7
2.2	Webcontent zonder paginering	7
2.3	Toegestane veranderingen aan citaten	8
2.4	Overnemen van een afbeelding (figuur) uit een andere bron	8
2.4.1	Verwijzing in de tekst	9
2.4.2	Bronvermelding in het figuuronderschrift	9
2.4.3	Referentie in de literatuurlijst	11
2.5	Overnemen van een tabel uit een andere bron	11
2.5.1	Verwijzing in de tekst	11
2.5.2	Bronvermelding in het tabelonderschrift	11
2.5.3	Referentie in de literatuurlijst	12
3	DE LITERATUURLIJST	13
3.1	Samenstelling van de literatuurlijst	13
3.2	Afkortingen	13
3.3	Volgorde van de referenties	13
3.4	Componenten van referenties	14
3.4.1	Auteur	14
3.4.2	Publicatiedatum	15
3.4.3	Titel	15
3.4.4	Publicatie-informatie	16
3.5	Digitale bronnen	17
3.5.1	De Digital Object Identifier	17
3.5.2	Opmaak van referenties naar digitale bronnen: DOI's en URL's	18

Bronvermeldingen in tekst

OORSPRONKELIJK ARTIKEL

Schrijfopdrachten over aversieve ervaringen sorteren geen effect bij patiënten met angststoornissen

N. LAMMERTS VAN BUEREN

1 auteur: Lammerts van Bueren

ACHTERGROND In verschillende onderzoeken werd aangetoond dat schrijfopdrachten over aversieve ervaringen een gunstig resultaat sorteren bij mensen met lichte klachten. Onderzoek naar het effect van deze methode bij patiënten is schaars.

DOEL Onderzoeken of het schrijven over aangrijpende gebeurtenissen ook gunstige effecten heeft op ernstige angstsymptomatologie.

METHODE Tweeëndertig patiënten met angststoornissen werden willekeurig toegewezen aan

[TIJDSCHRIFT VOOR PSYCHIATRIE 49(2007)2, 75-84]

Gepubliceerd in 2007

Richtlijnen voor de opvang van suïcidepogers in Nederlandse ggz-instellingen

B. VERWEY, J.A. VAN WAARDE, I.A.L.M. VAN ROOIJ, G. GERRITSEN,
F.G. ZITMAN

Auteurs?

Gepubliceerd in?

ACHTERGROND Suïcidepogingen komen regelmatig voor, ook in ggz-instellingen. De World Health Organization pleit voor ontwikkeling en implementatie van richtlijnen voor de opvang van suïcidepogers in ggz-instellingen.

DOEL De aanwezigheid, inhoud en kwaliteit vaststellen van richtlijnen voor de opvang van suïcidepogers binnen ggz-instellingen in Nederland en deze richtlijnen vergelijken met soortgelijke richtlijnen van ziekenhuizen.

METHODE Alle ggz-instellingen in Nederland werden geënkquêteerd. Criteria ter beoordeling van de inhoud van beschikbare richtlijnen werden ontleend aan de literatuur. De kwaliteit van de

- Refereren in de tekst: 1 auteur

- In de studie van Lammerts van Bueren (2007)...
- Uit een onderzoek naar de effectiviteit van schrijfoopdrachten in de behandeling van angstproblemen bleek dat deze opdrachten geen positieve effecten teweegbrengen (Lammerts van Bueren, 2007).

→ Veel gemaakte fout: eindpunt van de zin NA de eindreferentie!!

- Refereren in de tekst: meerdere auteurs
 - Als je een bepaalde referentie met meerdere auteurs **voor de tweede maal** gebruikt, mag je de referentie inkorten:
 - Uit de studie van Verwey et al. (2007) bleek dat...
 - Slechts een beperkt aantal Nederlandse ggz-instellingen blijkt over richtlijnen te beschikken voor de opvang van suïcidepogers (Verwey et al., 2007).
 - “**et al.**” is de afkorting voor et alii (en anderen)
 - Bij > 6 auteurs mag dat al **meteen**
 - Wel zorgen dat er geen verwarring is met andere artikels
 - Eventueel superscript ^a en ^b (vb 1998^a)

- Meerdere verwijzingen tussen één paar haakjes
 - Werken van **dezelfde** auteur(s): chronologisch vermelden.
 - In verder onderzoek (Jones & Watson, 1979, 1983) werd aangetoond
 - Werken van **verschillende** auteurs: alfabetisch rangschikken
 - Enkele onderzoeken (Adams & Vries, 1987; Schmidt & Kobler, 1978, 1985; Zen et al., 1984)

• Verwijzen naar een secundaire bron

OORSPRONKELIJK ARTIKEL

Prevalentie, persistentie en gevolgen van ADHD in de Nederlandse volwassen bevolking

M. TUITHOF, M. TEN HAVE, S. VAN DORSSELAER, R. DE GRAAF

ACHTERGROND Er is weinig bekend over het voorkomen en de gevolgen van aandachtstekortstoornis met hyperactiviteit (ADHD) onder volwassenen in de algemene Nederlandse bevolking.

DOEL Beschrijven van de prevalentie van ADHD in de kindertijd en in de volwassenheid; onderzoeken van kenmerken van prevalentie en voortduren van ADHD en ten slotte vergelijken van het functioneren en het zorggebruik van volwassenen met ADHD met dat van mensen met een andere psychische aandoening.

METHODE Data werden verkregen uit de *Netherlands Mental Health Survey and Incidence Study-2* (NEMESIS-2). Hierin werd het voorkomen van ADHD bepaald in een representatieve steekproef van de Nederlandse bevolking (n = 3309; 18-44 jaar).

RESULTATEN Van de respondenten had 2,9% ADHD in de kindertijd, 70,0% van hen had de stoornis ook op volwassen leeftijd. Een angststoornis voor het 16de jaar vergrootte de kans op voortduren van ADHD, een gedragsstoornis verkleinde deze kans. ADHD in de volwassenheid was geassocieerd met een lagere sociaaleconomische status, psychische aandoeningen, beperkingen in het functioneren en een verhoogd zorggebruik. De functionele beperkingen en het zorggebruik waren vergelijkbaar met die van mensen met een angst- of middelenstoornis.

CONCLUSIE Ruim twee derde van de volwassenen met ADHD in de kindertijd behoudt de stoornis. De gevolgen voor functioneren en zorggebruik zijn substantieel.

TUIDSCHRIFT VOOR PSYCHIATRIE 56(2014)1, 10-19

In de vijfde versie van de *Diagnostic and Statistical Manual of mental disorders* (DSM-5) wordt voor het eerst aandacht besteed aan aandachtstekortstoornis met hyperactiviteit (ADHD) op volwassen leeftijd (American Psychiatric Association (APA) 2012). Deze toevoeging van de diagnose ADHD komt voort uit het groeiende besef dat ADHD na de kindertijd niet ophoudt te bestaan, maar dat de problemen vaak voortduren tot in de volwassenheid (Kooij e.a. 2005). Kennis over het voortduren van ADHD, maar ook over de prevalentie van ADHD op volwassen leeftijd en de geassocieerde gevolgen is dan ook van groot belang.

- ADHD-symptomen op kinderleeftijd blijven in de volwassenheid bestaan (Kooij et al., geciteerd in Tuithof et al., 2014).
 - Kooij et al. (2005) komt NIET in jouw referentielijst; Tuithof et al. (2014) wel!!

- Verwijzen naar een secundaire bron

OORSPRONKELIJK ARTIKEL

Prevalentie, persistentie en gevolgen van ADHD in de Nederlandse volwassen bevolking

M. TUITHOF, M. TEN HAVE, S. VAN DORSELAER, R. DE GRAAF

ACHTERGROND Er is weinig bekend over het voortduren van hyperactiviteit (ADHD) op volwassen leeftijd.

DOEL Beschrijven van de prevalentie, persistentie en gevolgen van ADHD op volwassen leeftijd.

METHODE Data van de Nederlandse Longitudinale Study Amsterdam (NELS) en de Nederlandse Longitudinale Study Amsterdam (NELS) van de Nederlandse bevolking.

RESULTATEN Van de respondenten die in de kindertijd een diagnose van ADHD hadden, bleef 67% in de volwassenheid.

CONCLUSIE Ruim twee derde van de volwassenen met ADHD in de kindertijd behoudt de stoornis. De gevolgen voor functioneren en zorggebruik zijn substantieel.

TUIDSCHRIFT VOOR PSYCHIATRIE 56(2014)1, 10-19

Beter: zoek steeds de primaire bron op!!
→ Zo voorkom je foute interpretaties over te nemen

Diagnostic and Statistical Manual (DSM-5) voor het eerst aandacht voor het eerste kennis met hyperactiviteit (ADHD) in de American Psychiatric Association (APA) van de diagnose ADHD. Het is een groeiende besef dat ADHD na de kindertijd kan bestaan, maar dat de problemen vaak voortduren tot in de volwassenheid (Kooij e.a. 2005). Het kennis over het voortduren van ADHD, maar ook over de prevalentie van ADHD op volwassen leeftijd en de geassocieerde gevolgen is dan ook van groot belang.

- ADHD-symptomen op kinderleeftijd blijven in de volwassenheid bestaan (Kooij et al., geciteerd in Tuithof et al., 2014).
 - Kooij et al. (2005) komt NIET in jouw referentielijst; Tuithof et al. (2014) wel!!

Plagiaat

- **Strafbaar!!**

- Studenten: 0 of uitsluiting van een examen
- Professionals: publieke blaam en/of jobverlies

Houellebecq kopieert Wikipedia

Een van Frankrijks beroemdste hedendaagse schrijvers is beschuldigd van plagiaat.

LITERATUUR

VAN ONZE CORRESPONDENT IN FRANKRIJK

FRANK RENOUT

PARIS | Het boek ligt nog niet eens in de winkel, maar nu al is er een eerste 'schandaal'. De schrijver Michel Houellebecq wordt beschuldigd van plagiaat.

Zeker vijf stukken in zijn nieuwste boek zijn vrijwel letterlijk gekopieerd uit andere bronnen, waaronder de online encyclopedie Wikipedia, zo onthulde de Franstalige nieuwssite Slate. 'Houellebecq en zijn uitgever Flammarion handelen daarmee in theorie illegaal', staat er te lezen. 'Wikipedia laat commercieel hergebruik wel toe, maar alleen als de bron wordt vermeld.' En dat doet de bestsellerauteur Houellebecq niet. De betreffende passages staan ook niet tussen aanhalingstekens om aan te geven dat het citaten zijn.

Houellebecqs nieuwste boek, *La carte et le territoire*, verschijnt in Frankrijk woensdag. Daarin geeft Houellebecq onder meer nauwkeurige beschrijvingen van 'de mug' en de Franse stad Beauvais, die vrijwel geheel overeenkomen met de beschrijvingen op Wikiped-

ia. Ook geeft hij een uitgebreide definitie van de functie 'politie-commissaris', die als twee druppels water lijkt op de omschrijving op de website van het Franse ministerie van Binnenlandse Zaken.

Tot slot laat hij in zijn boek de eigenaar van een hotel een beschrijving geven van zijn etablissement ('de geuren van het paradijs', 'de hammam van wit marmer die u maar tot één conclusie leidt: hier is het leven mooi'). In een beroemde Franse reisgids staan ze vrijwel exact zo.

De uitgever Flammarion bestrijdt dat sprake is van plagiaat. Het zou slechts gaan om enkele korte citaten. 'En de oorspronkelijke bron geeft zelf ook niet aan wie de auteur ervan is', aldus Flammarion in een verklaring. Die werkwijze is ook niet nieuw bij de schrijver, aldus de uitgever. Houellebecq is er eerder van beschuldigd nogal losjes om te gaan met het citeren van anderen. 'Hij gebruikt bestaande beschrijvingen en websites als ruw materiaal om ze soms na verwerking te gebruiken in zijn romans.'

In de Franse pers is het afgelopen weekeinde desondanks een debat losgebarsten over de beschuldi-

Michel Houellebecq. © pn

gingen. Een criticus van de krant *20 minutes* zei er 'niets verrassends' in te zien. 'Plagiaat kan ook een ander literair genre zijn: de pastiche.'

De radiozender Europe 1 was kritischer. 'Het is niet zo dat alles wat onder een vrije licentie wordt gepubliceerd (zoals bij *Wikipedia*, *red.*) ook hergebruikt mag worden zonder te citeren.'

Houellebecq wordt algemeen gezien als een van Frankrijks meest vooraanstaande en spraakmakende hedendaagse schrijvers. Zijn boeken zijn in meer dan dertig talen vertaald. Zijn internationale doorbraak kwam er in 1998, met zijn tweede boek, *Elementaire deeltjes*.

- Er is sprake van plagiaat...

- ... wanneer je het **werk van iemand anders inlevert**, als zijnde jouw eigen werk.
- ... wanneer je een **werkstuk of paper koopt** (in ruil voor geld of andere middelen), bijvoorbeeld via een website of via een andere bron.
- ... wanneer je **zinnen, frases, paragrafen en zelfs ideeën overneemt** uit het werk van anderen.

Opgelet! Dat impliceert dus dat ook het overnemen van de structuur van een bron, of van de bronnen die in een werk worden aangehaald, als plagiaat kan worden beschouwd!

- ... wanneer je **slechts een aantal woorden vervangt** uit een paragraaf, zonder de oorspronkelijke auteur te vermelden.
- ... wanneer je **multimedia** kopieert (afbeeldingen, audio, video, internetstreams), **computerprogramma's, muziekcomposities, grafieken** of **tabellen** uit werk van anderen, zonder de oorspronkelijke maker ervan te vermelden.
- ... wanneer je **begrippen, zinnen en ideeën** uit verschillende bronnen kopieert en aan elkaar plakt om een werkstuk of paper te maken.
- ... wanneer je een **werkstuk of paper inlevert voor meer dan één partim**, zonder hiervoor de toestemming te vragen aan de docenten.

- Er is géén sprake van plagiaat...
 - ... wanneer je **algemeen bekende informatie** aanhaalt.

Bijvoorbeeld:

- Het genoom is het geheel van alle genen van de chromosomen van een individu.
 - Sigmund Freud was de grondlegger van de psychoanalyse.
-
- ... wanneer je bij alle andere soorten informatie op een correcte manier de **bron aanhaalt**.
 - ... wanneer je het letterlijk overnemen van stukken tekst aangeeft als een **citaat**.

Hoe plagiaat voorkomen?

- Parafraseren

- Niet: zinnen en woorden wat door elkaar halen
- Wel: doorlopen van gefaseerd proces
 - **Neem** de oorspronkelijke tekst aandachtig **door**.
 - Zorg dat je goed **begrijpt** waarover de tekst gaat.
 - **Vat** de inhoud van de tekst puntsgewijs of schematisch **samen**.
 - Druk die samenvatting **in je eigen woorden** uit, en noteer die zo in je werkstuk.

- Citeren

- **Beperk** je tot informatie die je zelf niet beter kunt verwoorden (vb. definities en omschrijvingen)
- APA-Richtlijnen: voor **korte** en **lange** citaten

2.1.1 Korte citaten

Neem een citaat van minder dan 40 woorden op in de lopende tekst; gebruik dubbele aanhalingstekens.

Lindgren (2001) defines stereotypes as “generalized and usually value-laden impressions that one’s social group uses in characterizing members of another group” (p. 1617).

Earlier results indicated that “the bonding process among infants and caretakers exhibits an unparalleled feature within the 14-day postpartum period. During this time, infants can identify and later recognize characteristics unique to the caretaker” (Mitchell & de Groot, 2013, p. 51).

2.1.2 Lange citaten

Laat een citaat van 40 of meer woorden in zijn geheel inspringen in een vrijstaand blok tekst (blokcitaat).

Cowie et al. (2002) describe negative effects of bullying at work:

People who have been bullied report that it affects them physically and mentally, with stress, depression, and lowered self-esteem as the most common complaints. In extreme cases, bullied employees may require counseling or psychiatric treatment (Niedl, 1996).

Bullying may go beyond colleague-on-colleague abuse and become an accepted, or even encouraged, aspect of the culture of an organization. (pp. 34-35)

- Zet na de zin die het citaat inleidt een dubbele punt.
- Laat het citaat 0.5 inch (1,27 cm) inspringen.
- Neem verwijzingen binnen citaten over, maar neem ze niet op in de literatuurlijst.
- Laat alinea's binnen een citaat inspringen met een additionele 0.5 inch (1,27 cm).
- Geef na de laatste punt de paginavermelding
- Zet na de paginavermelding géén punt.

Aan de slag!

- Er zullen 5 verschillende soorten geschreven bronnen doorgegeven en geprojecteerd worden
- Gevraagd:
 1. Welke bron (volgens de inhoudelijke indeling)?
 2. Primair of secundair?
 3. Hoe zou je naar de bron refereren?
 - In de literatuurlijst
 - In de tekst zelf

EXPERIMENT 😊 groep die werkt met APA-generator
Scribbr.nl APA-generator

Scribbr APA Generator

Maak eenvoudig je bronvermelding in de APA-stijl.

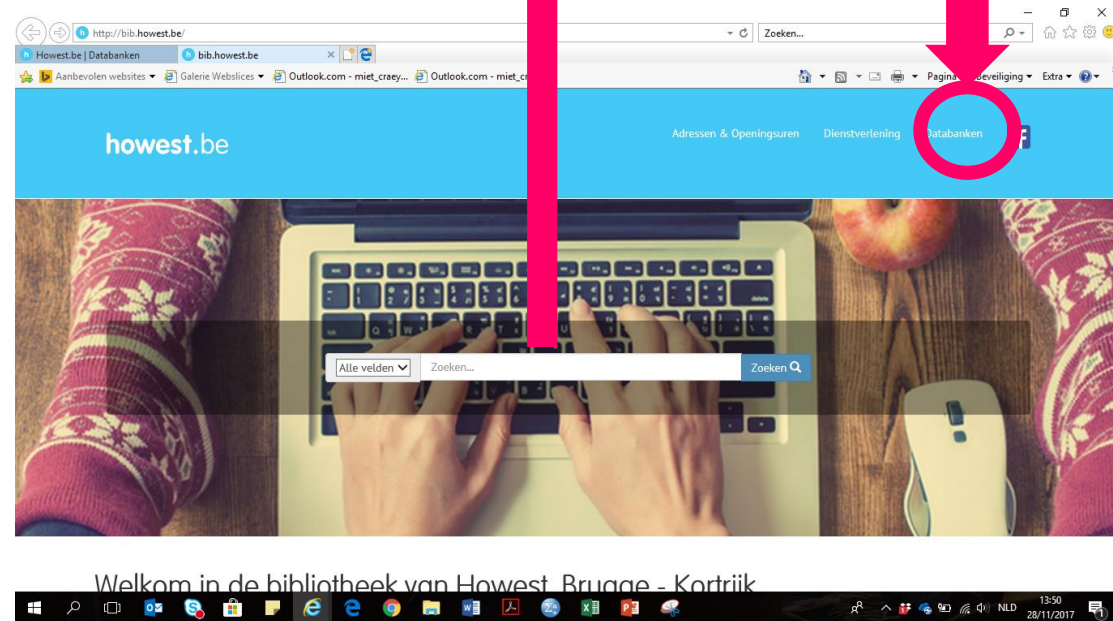
- ✓ 100% Gratis
- ✓ Geen account nodig
- ✓ APA 6de editie
- ✓ Dezelfde regels als SURF

Start met bronnen genereren

of bekijk de [APA-regels](#)

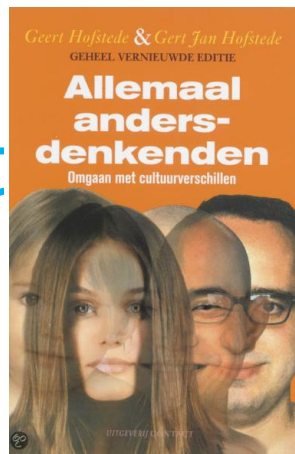
Bibliotheekcatalogi: bib.howest.be

- Algemene zoekbalk:
 - Voor boeken, tijdschriften, bachelorproeven...
 - ... *DIE IN DE HOWEST-BIB LIGGEN*
- Databanken (rechts boven)
 - Voor wetenschappelijke publicaties (boeken, artikels,...) die *ERGENS* zijn verschenen

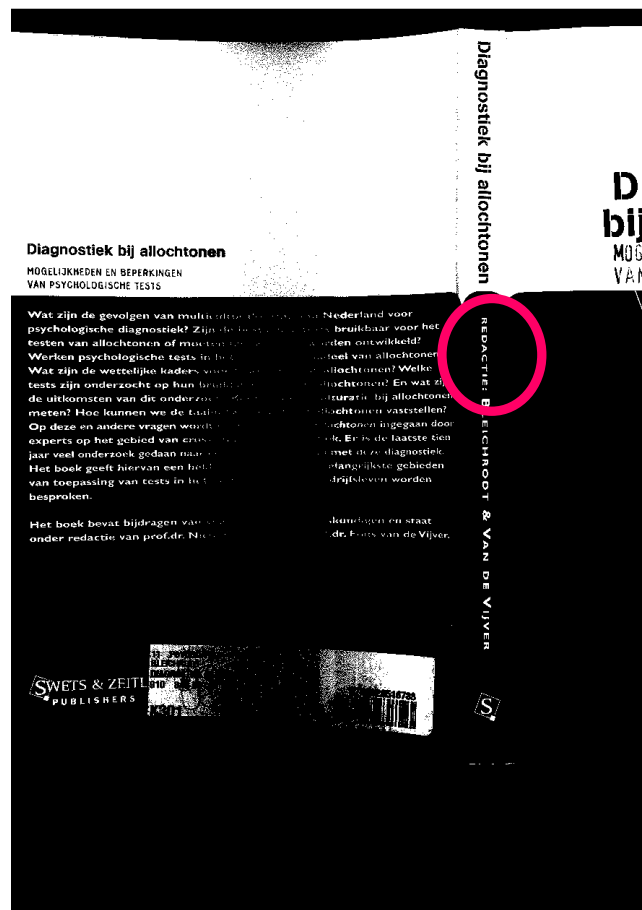
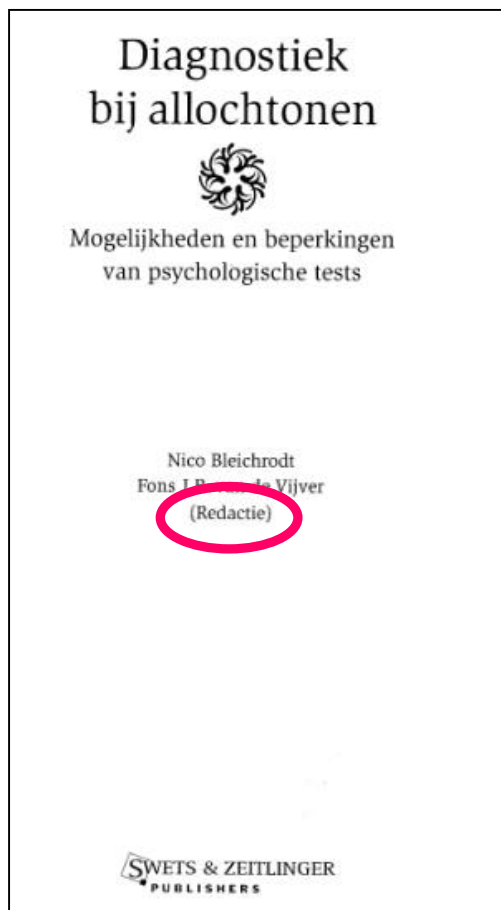
Bron 1: Allemaal andersdenkenden. Omgaan met cultuurverschillen uit 2007

1. Welke bron:
2. Primair of secundair?
3. Referentie?

Bron 2: 'Tests en discriminerend testgebruik: vóórkomen en tegengaan'

1. Welke bron?

2	Tests en discriminerend testgebruik: vóórkomen en tegengaan	43
	<i>Henk van der Plier & Pieter J.D. Drenth</i>	
	Inleiding	43
	Equal Employment Opportunity	44
	Discriminatie en positieve actie	45
	Vormen van discriminatie; uitgangspunten	47
	Differentiële predictie; het regressiemodel	50
	Alternatieve selectiemodellen	52
	Interne bias	54
	Conclusie	57
	Literatuur	57
3	Onderzoek naar partijdigheid	61
	<i>Jan te Nijenhuis & Fons J.R. van de Vijver</i>	
	Partijdigheidsonderzoek	61
	Het nut van selectie	61
	Bias, partijdigheid en onzuiverheid	62
	Blasonderzoek in Nederland	66
	Intelligentie en onderwijs	66
	Persoonlijkheid en onderwijs	70
	Intelligentie en beroep	70
	Persoonlijkheid en beroep	73
	Conclusies en implicaties	77
	Welke algemene conclusies zijn uit Nederlands onderzoek naar partijdigheid te trekken?	77
	Intergenerationele veranderingen in testscores	79
	Toekomstig onderzoek	80
	Hoe kan met partijdigheid omgegaan worden?	82
	Besluit	85
	Literatuur	86
4	Het meten van de cognitieve mogelijkheden en het schoolgedrag van allochtone kinderen	89
	<i>Wilma C.M. Resing & Marco G.P. Hessels</i>	
	Inleiding	89
	Problemen bij het testen van kinderen met een allochtoon-etnische achtergrond	92
	De in Nederland meest gebruikte intelligentie-instrumenten nader onderzocht	95
	Bewerkte en genommerde versies van bestaande Amerikaanse tests	95
	BOS 2-30	95

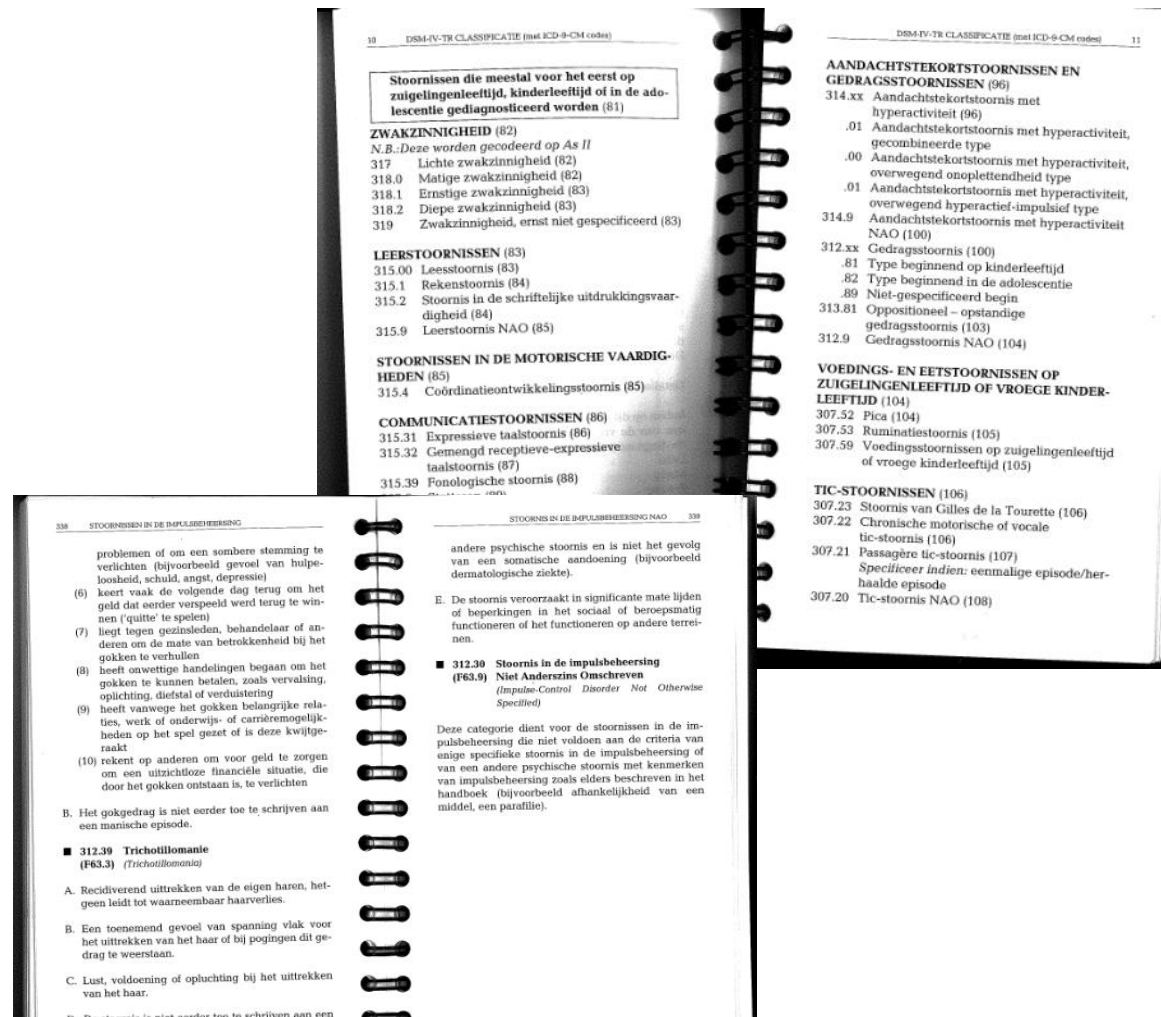
Bron 2: 'Tests en discriminerend testgebruik: voorkomen en tegengaan'

1. Welke bron:
2. Primair of secundair?
3. Referentie?

Bron 3: 'Trichotillomanie' (p.338)

1. Welke bron:
2. Primair of secundair?
3. Referentie?

Bron 4: slides

<http://schoolpsychologie-vvsp.be/vvsp/wp-content/uploads/2014/11/Maarten-Vansteenkiste-Bart-Soenens-voormiddag.pdf>

1. Welke bron:
2. Primair of secundair?
3. Referentie?

**Over willen, moeten en kunnen:
De rol van motivatie in studeren en studiekeuzeprocessen**

Prof. Dr. Maarten Vansteenkiste & Prof. Dr. B. Soenens
Universiteit Gent

Contactadres: Maarten.Vansteenkiste@ugent.be
www.psych.rochester.edu/SDT
www.vopspsy.ugent.be

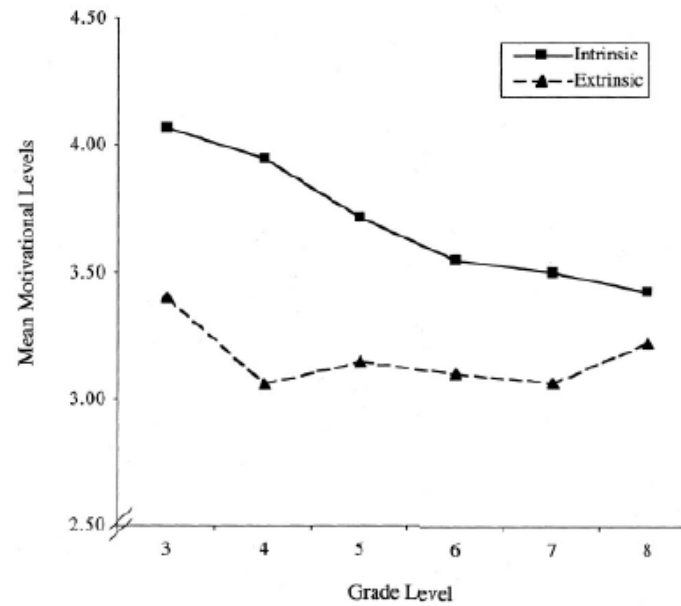

Figure 2. Mean levels of intrinsic and extrinsic motivation by grade level.

Lepper, M. R., Corpus, J. H., Iyengar, S. S. (2005). Intrinsic and extrinsic motivational orientations in the classroom: Age differences and academic correlates. *Journal of Educational Psychology*, 97, 184-196.

Bron 5: artikel uit Tijdschrift Klinische psychologie

1. Welke bron?

(zie ook: <https://www.acco.be/acco/flexpaper/viewer.aspx?doc=021accb0-5905-4ac5-9fb7-22adc86553ba>)

2. Primair of secundair?

3. Referentie?

Het TIJDSCHRIFT KLINISCHE PSYCHOLOGIE is een driemaandelijkse uitgave van de Vlaamse Vereniging van Klinische Psychologen (VVKP). Deze vereniging maakt deel uit van de Nederlandstalige Sector Klinische Psychologie binnen de Belgische Federatie van Psychologen (BFP), die op haar beurt aangesloten is bij de European Federation of Psychologists Associations (EPPA).

Meer info vindt u op de VVKP-website: <http://www.vvkp.be>.

Hoofredacteur

Johan Vereycken

KHID – Wetenschappelijk onderzoek en Technologie, Brussel en K.U.Leuven, Departement Psychologie

Redactieleden

Catherine Barbez
Laurence Claes
Sara Casalin
Jos Dellimon
Patrick Luyten
Chris Schotte

Hogeschool West-Vlaanderen, Departement Vesalius – HISS
Onderzoeksgroep Psychodiagnostiek en Psychopathologie, K.U.Leuven
Departement Psychologie K.U.Leuven
Psychotherapeutisch Centrum De Viersprong, Halsteren
Departement Psychologie, K.U.Leuven

Universitair Ziekenhuis Brussel, Dienst Klinische Psychologie en Vrije Universiteit Brussel, Faculteit Psychologie en Educatiewetenschappen
SOVAK, Terheijden

Giovanni Timmermans

Rubriekleiders

Rubriek preventie

Karl Andriessen

Suïdepreventiewerking van de Centra Geestelijke Gezondheidszorg in Vlaanderen en Brussel (FDGG-Zorgnet Vlaanderen)

Rubriek beroepsethiek

Casper Koene

Praktijk in Brussel en Amsterdam

Redactiesecretariaat

Tijdschrift Klinische Psychologie
Vicky Heyvaert
Langestraat 5, 9280 Lebbeke
e-mail: tkp@vvkp.be

Abonnementsprijzen (4 nummers)

Leden VVKP: inbegrepen bij het lidmaatschap
Jaarabonnement: € 45,00
Jaarabonnement instellingen: € 60,00
Los nummer: € 25,00

Prijzen advertenties

Informatie over advertentietarieven kunt u verkrijgen bij Uitgeverij Acco.

Abonnementenadministratie

Voor België en Nederland: Uitgeverij Acco
Bijde Inkomststraat 22 – B-3000 Leuven
Tel. 016/62.80.00 – Fax: 016/62.80.01
E-mail: uitgeverij@acco.be
www.uitgeverijacco.be

Abonnementen worden stilzwijgend voor één jaargang verlengd tenzij per e-mail opgezegd ten laatste 31 januari van de lopende jaargang. Opzeggen kan enkel per e-mail op dit adres: uitgeverij@acco.be.

Verantwoordelijke uitgever

Johan Vereycken
W. Rosierstraat 26
2800 Mechelen
johan.vereycken@psy.kuleuven.be

Omslagontwerp en vormgeving
www.frisco-ontwerpbureau.be

ISSN 1378-8647

© 2011 by Acco

Niets uit deze uitgave mag worden veeveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this review may be reproduced in any form, by mimeograph, film or any other means without permission in writing from the publisher.

Vlaamse Vereniging
van Klinische Psychologen

Tijdschrift Klinische Psychologie

Driemaandelijks tijdschrift • 41ste jaargang nr. 2 april-juni 2011

[Inhoud]

Redactioneel			
Beroepsvereniging: te veel jonge trek- kers		Perfectionisme en eetstoornissen. Een kritische analyse van het begrip 'perfectionisme' in relatie tot eetstoornissen	
Johan Vereycken	82	Liesbet Boone, Bart Soenens, Caroline Braet	117
PROFESSIE			
Preventie			
Gezondheid boven alles? Kritische be- spreking van het rapport <i>Effecten van preventie</i>		Boekenrubriek Met de ziel onder de arm	
François Levrav	85	Mia Leijssen	129
Romans/Cultuur		ADHD, met aandacht bekeken	
Reflecties over een psychotisch roman- personage		Gil Borms	133
Johan Lezy	91	Handvatten voor de opleiding tot psy- chiatr	
Gedicht 'In der minne is het venijn wel te drinken'		Guido Pieters	136
Mark van Tongele	94	Een nalatenschap met testament	
		Jos Dellimon	138
		Agenda	142
WETENSCHAP			
Artikels			
Psychotherapie in de gevangenis: enkele reflecties			
Ruben van den Aenele, Hans van Laake, Magda Walravens			
De zorg kleurt... buiten de lijnen. Kli- nisch psychologen, leerlingbegeleiders en ouders samen aan de slag om het welzijn van allochtone kinderen te bevorderen			
Katrien Vanfraussen, Geertrui Serneels, Annik Lampo	106		

De zorg kleurt... buiten de lijnen. Klinisch psychologen, leerlingbegeleiders en ouders samen aan de slag om het welzijn van allochtone kinderen te bevorderen

Katrien Vanfraussen, Geertrui Serneels, Annik Lampo

[Samenvatting]

In dit artikel beschrijven we onze klinische ervaringen in een communitygericht en etnopsychiatrisch project met allochtone kinderen en hun gezinnen in een schoolse context. De gehanteerde methode speelt in op de specificiteit van het socialisatieproces van deze kinderen: het deelnemen aan meerdere culturen. Deze meer-culturen-situatie kan problemen met zich meebrengen wanneer het kind er niet in slaagt om uiteenlopende informatiestromen en hun onderliggende waarden te integreren. Ouders en leerkrachten worden gemobiliseerd om het kind met deze taak te helpen. Door een gevoel van verbondenheid te creëren rond het welzijn van het kind werken ze als gelijkwaardige partners samen om tot oplossingen te komen. Dit noemen we een communitygerichte benadering. Een gemeenschapsgevoel kan maar ontstaan in een context van wederzijds respect en oprechte nieuwsgierigheid naar de ander en zijn of haar (culturele) kijk op de wereld. Om deze dialoog te creëren, biedt een etnopsychiatrisch perspectief een belangrijke bijdrage.

Inleiding

In dit artikel beschrijven we klinische ervaringen uit ons psychosociaal-therapeutisch project 'Zorg in kleur' met kinderen uit gezinnen met een migratieverleden. Het gaat om een driejarig project, ontstaan vanuit *szw Solidariteit en Trauma* (Solentra), een deelwerking van de Psychiatrische Afdeling voor infants, kinderen en adolescenten (PAIka) van het Universitair Ziekenhuis Brussel (UZ Brussel). Het heeft als doel het socialisatieproces van allochtone kinderen en hun gezinnen op school te ondersteunen. Door middel van een communitygerichte en etnopsychiatrische aanpak wordt deze cultuursensitieve ondersteuning via participatie (en vorming) overgedragen aan de school en de medewerkers van de Centra voor Leerlingenbegeleiding (CLB). Al enkele jaren geleden kwamen we vanuit een aantal observaties ertoe om rond deze doelgroep een specifiek initiatief in het leven te roepen. Het

Nederlandstalige UZ Brussel opereert namelijk in een grootstedelijke context, gekenmerkt door etnische diversiteit, sociale uitsluiting en armoede. Deze sociaal-culturele diversiteit is in de wachtzaal van de kinder- en jeugdpsychiatrische afdeling ver te zoeken, maar in het Nederlandstalige onderwijs daarentegen blijft het aantal leerlingen met een andere etnische achtergrond stijgen. Zonder de ontwikkeling van deze kinderen bij voorbaat te willen problematiseren, kan toch gesteld worden dat het socialisatieproces van deze kinderen een extra ontwikkelingsstaak met zich meebrengt. We merken dat in scholen en door hulpverleners te weinig stilgestaan wordt bij dit specifieke gegeven, alsook bij de mogelijke effecten van migratie op allochtone gezinnen. Vanuit klinisch standpunt lijkt het ons interessant om de volgende aspecten toe te lichten: het potentiële spanningsveld tussen verschillende contexten en het potentiële spanningsveld tussen twee generaties.

Het potentiële spanningsveld tussen twee contexten

Mensen laten zich in hun handelen leiden door culturele informatie: interpretatiekaders en gedragsinstructies die hun aangereikt worden (Tennekes, 1990). Kinderen uit gezinnen met een migratieverleden groeien in dit perspectief op in een meer-culturen-situatie. Ze worden geconfronteerd met meerdere culturele informatiebronnen: die van de traditie van hun ouders en die van de westerse/Belgische maatschappij. Het deel hebben aan twee culturen is op zich geen problematisch gegeven, het wordt echter moeilijk voor het kind wanneer het geconfronteerd wordt met visies die in tegenspraak zijn met elkaar en deze moet incorporeren (Tseng, 2003). Dat kan voor de nodige verwarring zorgen. Het moment waarop kinderen naar school beginnen te gaan, is in dat opzicht een kritieke periode (Moro, De La Noë, & Mouchenik, 2006). De school is, naast het gezin, een belangrijke socialisatieruimte voor het kind. Er vindt een overdracht plaats van de waarden en normen van een welbepaalde maatschappij, waarbij het kind zich op die manier de logica van deze maatschappij eigen maakt. We stellen vast dat dit aspect door ouders vaak niet mee in rekening wordt gebracht, mogelijk omdat ze dit als bedreigend voor de eigen cultuur ervaren. Ze zien de school vooral als een plaats waar aan kennisoverdracht wordt gedaan. Deze kennis zal hun kind een betere toekomst garanderen. Zowel ouders als school zijn zich vaak ook onvoldoende bewust van de culturele codes die ieders verwachtingen en handelen kleuren. Zo ergeren scholen zich vaak aan de afstand die allochtone ouders handhaven ten aanzien van het schoolgebeuren. Ze interpreteren dit - vanuit hun eigen logica - als een gebrek aan interesse en houden geen rekening met andere redenen die aan de basis kunnen liggen van deze attitude, bijvoorbeeld het gegeven dat deze ouders de school misschien als 'un espace étranger' ervaren: een omgeving waarin zij zichzelf niet als deskundig ervaren, waarvan ze de code niet begrijpen (Moro et al., 2006). Toch wil dit afstandelijke gedrag niet zeggen dat ze de school niet belangrijk vin-

den. Moro et al. (2006) spreken in dat opzicht van 'la bienveillance passive'. Ook het - onbewust - onderschrijven van een expliciete rol- en taakverdeling die we in bepaalde culturen terugvinden, kan tot deze houding bijdragen: deze ouders delegeren namelijk hun opvoedkundige gezag tijdens de schooluren volledig aan de leerkracht. Ze vertrouwen er met andere woorden op dat de leerkracht de verantwoordelijkheid van het leerproces van het kind opneemt. In de migratie valt deze vanzelfsprekende complementariteit tussen leerkracht en ouders weg, waarbij ouders en school bovendien vaak worstelen met een taalbarrière die de communicatie er niet gemakkelijker op maakt. Naast deze culturele component zijn ook persoonlijke aspecten van belang: zo kunnen migrantenouders bijvoorbeeld ook vanuit onzekerheid aarzelen om de stap naar de school te zetten.

Het potentiële spanningsveld tussen twee generaties

Fraihl (2004) spreekt over integratie bij migranten als de gelijktijdige investering van migranten in *cultuurcontact* en *cultuurbewoud*. Migrantengedrag wordt tijdens hun persoonlijke integratieproces tevens geconfronteerd met de moeilijke taak om - in meer of mindere mate - de traditionele waarden uit het land van herkomst door te geven (Kortmann, 2006) en hun kinderen te begeleiden bij hun integratieopdracht. In deze gezinnen ontstaat er soms een situatie waarin het kind zich de taal en de normen van de dominante cultuur sneller en beter eigen maakt dan de ouders (Tseng & Streltzer, 2004). Ouders worden hierdoor gedeeltelijk afhankelijk van hun kinderen. Het feit dat ouders en kinderen zich de dominante cultuur aan twee versnellingen eigen maken, zorgt ervoor dat de intergenerationele kloof erg groot kan zijn (Scheffer, 2007). Dit gegeven uit zich vaak op school vlak, waar we merken dat ouders niet altijd vertrouwd zijn met het schoolstelsel. Hierdoor zal het kind zichzelf gewijs moeten maken in deze 'nieuwe' wereld. De beperkte begeleiding van de ouders maakt het er voor het kind niet gemakkelijker op. Bovendien